

development of Ukrainian society is the proper organization of the conditions of the educational process in higher educational institutions and help in establishing a professional identity.

Purpose of the article - to consider the problem of formation of readiness for professional self-development graduate pedagogical, and providing appropriate support in achieving the appropriate level of educational and professional culture of self-development.

Results. The ability to adjust the educational process taking into account the cultural foundations of teaching, increase its level of pedagogical undergraduates while studying in higher education contributes to the process of their professional identity and forms readiness for professional self-development. The results of the testing confirmed this category of students.

Originality. We believe that this approach is essential for the future high school teachers. He directs and promotes their ability to be able to perform professional activities. The proposed definition of professional identity corrects and directs in achieving the goal of undergraduates to the formation of pedagogical readiness for professional self-development.

Conclusion. Thus, while studying in higher education undergraduates learn pedagogical methods and techniques of professional self-development on the basis of professional identity considering their level of educational culture. Have the opportunity to adjust their level of educational culture, thereby contributing to the formation of their readiness for professional self-development and execution of professional activity at an appropriate level.

Keywords: professional self-development, readiness for professional self-development graduate pedagogical, pedagogical culture, professional identity, professional identity.

References

1. Dictionary of foreign words. - [13th ed., A stereotype]. - M.: Eng. lang., 1986 – 608, S. 537 (in Rus.)
2. Educational Encyclopedia. (1966). M.: "Soviet Encyclopedia", - Vol.3. - 879 s. - (Encyclopedias, dictionaries, reference books), S. 623 (in Rus.)
3. Onushkin, V. G. & Ogarev, E. I. (1993). Towards a new concept of literacy Problems of functional adult literacy: [collection of scientific papers / ed. V. G. Onushkin, N. Kulyutkina]. St. Petersburg (in Rus.)
4. Batrakova, S.N. (2002). The problem of self-consciousness of the teacher as a "culture of rights" [Text] *World of Psychology*, 2 (in Rus.)
5. Orban – Lembryk, L. E. Social Psychology. - K.: Akademydav, 2003. - 446 p. (in Ukr.)
6. Kaloshina, V. F. (2005). Samoaktualizatsiya vkladacha. *practicality psihologiya that sotsialna robot*, 1, 7 – 9 (in Rus.)
7. Bondarevskaya, E.V. (1999). Pedagogical culture as a social and personal goal. *Pedagogika*. 3. 37 – 43 (in Rus.)
8. Astakhov, V. I. (2004). Metamorphosis education / under total. Ed. - H.: Publishing house of the LSA., - 276 c, S. 26 (in Rus.)
9. Shevnyuk, O. L. (2002). Content cultural education of future teachers Creative personality of the teacher: problems of theory and practice [Coll. scientific papers]. - Issue 7 – Kyiv: NEA, 169–177 (in Ukr.)

*Стаття надійшла до редакції 05.02.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

УДК 378.011.3-051

Шапран О. І.,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди», Україна

РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. Визначено сутність та основні ознаки ключових компетентностей особистості. Проаналізовано їх відомі класифікації. Розглянуто можливості розвитку ключових компетентностей у процесі вивчення педагогічних дисциплін шляхом їх міжпредметної

інтеграції. Запропоновано використання проблемних завдань інтегрованого характеру, рольових і ділових ігор у процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Ключові слова: ключові компетентності, компетентнісний підхід, інтеграція педагогічних дисциплін, інтегрований курс, міждисциплінарна інтеграція, проблемні завдання інтегрованого характеру, ігрові інтерактивні технології, рольові та ділові ігри.

Постановка проблеми. Важливими цілями сучасної вищої освіти є розвиток у молоді здатності діяти і бути успішними, формування таких якостей як самостійність і відповідальність, професійний універсалізм, мобільність і рішучість, комунікативність, інноваційність тощо. Професійна підготовка майбутніх учителів передбачає не лише опанування студентами сумою знань із предметів спеціальності та спеціалізації, але й становлення їх як професіоналів-педагогів. На жаль, у сучасних педагогічних вишах спостерігається тенденція до скорочення годин на вивчення педагогічних дисциплін, що призводить до зниження рівня їх професійної компетентності. Крім того, педагогічні дисципліни мають значний потенціал для розвитку загальних (ключових) компетентностей. Погоджуємося з думкою М. Голубевої та І. П'янкоської, що поняття «ключові компетентності» запроваджене цілком слушно, адже воно охоплює найузагальненіші складники – своєрідні «суперкомпетентності» [1, с. 12].

Тому основні результати діяльності вищого навчального закладу окреслюються як розвиток позитивних компетентностей студентів, а не лише передача їм системи знань, умінь і навичок. Однак, обмеженість часу на вивчення педагогіки, використання традиційних методів і неефективних методик призводить до нівелювання ролі психолого-педагогічних дисциплін у професійному становленні майбутнього вчителя. Студенти втрачають інтерес до вчительської професії внаслідок повільності викладачів щодо застосування інноваційних технологій в роботі, одноманітності їх праці. Отже, необхідність розвитку професійних і ключових компетентностей майбутніх учителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін обумовили вибір теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісна парадигма навчання стає провідною в сучасній системі освіти. Проблеми реалізації компетентнісного підходу, визначення набору компетенцій / компетентностей відображена в роботах таких науковців як О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, Ю. Татур та ін. Питання розвитку ключових компетентностей молоді розглядаються в працях В. Байденко, І. Зимньої, Н. Кузьміної, А. Маркової, О. Пометун, Дж. Равена, Г. Селевко, А. Хуторського, Р. Уайт та ін. У науковій літературі все більше акцентується увага на розвиток ключових компетентностей у шкільному віці (А. Василюк, О. Савченко, О. Сальнікова, Л. Сушенцева, О. Чуракова, І. Фишман та ін.).

Мета статті – визначити шляхи розвитку ключових компетентностей майбутніх учителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. На необхідність розвитку ключових компетентностей особистості вказується у ряді нормативних документів, а саме: «Білій книзі Європейської Комісії з питань освіти» (1996); програмі «Визначення та відбір компетентностей: теоретичні та концептуальні засади» зі скороченою назвою «DeSeCo» (1997), програмі TUNING («Налаштування освітніх структур») (2000); «План дії з навичок та моделізації Єврокомісії» (2002); Національній Доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002); робочій програмі Європейської Комісії «Ключові компетентності для навчання протягом життя. Європейська довідкова система» (2006) та ін.

Ключові компетентності займають особливе місце в розвитку майбутніх учителів, оскільки пов'язані з формуванням особистісних якостей і розкриттям талантів і здатностей людини. Необхідно також враховувати, що в період навчання в університеті відбувається ціннісно-світоглядне становлення особистості та формування її творчого потенціалу. Отже, здійснюється не лише соціалізація, але й індивідуалізація молодого

фахівця, його самоусвідомлення як повноцінної особистості, соціального суб'єкта, самостійного і відповідального за власні рішення.

Є. Санченко відмічає, що поняття ключових компетентностей належить до сфери узагальнених понять, що містять комплекс різних компонентів – знань, умінь, навичок, взаємовідносин, цінностей та інших чинників, що становлять особистісні та суспільні аспекти життя й діяльності людини і від яких залежить особистий та суспільний прогрес [2]. Серед ознак ключових компетентностей науковці (Н. Бібік, І. Зимня, О. Пометун, О. Овчарук, А. Хуторський та ін.) виділяють *поліфункціональність* (можливість розв'язувати різноманітні проблеми в особистому й суспільному житті), *надпредметність і міждисциплінарність* (можливість застосування в різних галузях життєдіяльності), *багатовимірність* (охоплення знань, розумових процесів, вмінь, здібностей, стратегій, емоцій тощо); *широку сферу розвитку особистості* (мислення, самопізнання, самовизначення, самооцінка, самовиховання та ін.).

Аналіз ознак ключових компетентностей та сутності цього поняття рядом дослідників (М. Голубевою, І. Зимньою, Р. Платоною, І. П'яковською, Дж. Равеном, Є. Санченко, Ю. Фокінім) дали можливість сформулювати визначення цієї дефініції, а саме: *ключові компетентності* – це універсальні знання, уміння, навички, здатності особистості здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, що сприяють успішному розв'язанню індивідуальних і соціальних проблем.

У рамках програми TUNING виокремлено інструментальні, міжособистісні і системні компетентності [3]. У робочій програмі Європейської комісії «Ключові компетентності для навчання протягом життя. Європейська довідкова система» виділено вісім груп ключових компетентностей, а саме: спілкування рідною мовою; спілкування іноземною мовою; математичні знання і базові знання науки і технології; компетентність у цифрових технологіях; навчання вчитися; міжособистісна і громадянська компетентність; підприємницькі навички; загальна культура [4]. Експерти, які запропонували цей перелік, особливу увагу зацентрували на такі компетентності як володіння іноземними мовами та інформаційно-комунікативними технологіями.

Процес відбору ключових компетентностей у європейських країнах можна умовно поділити на три групи: *соціальні* (пов'язані з оточенням, життям суспільства, соціальною діяльністю особистості); *мотиваційні* (пов'язані із внутрішньою мотивацією, інтересами, індивідуальним вибором особистості) та *функціональні компетентності* (пов'язані зі сферою знань, умінням оперувати науковими знаннями та фактичним матеріалом).

І. Зимня пропонує виділяти такі групи ключових компетентностей: □ ставлення до самого себе як особистості, як суб'єкту життєдіяльності та спілкування (здоров'язбереження, ціннісні орієнтації, інтеграція, громадянність, самовдосконалення та саморозвиток); □ взаємодія людини і соціальної сфери (соціальна взаємодія, компетенції у спілкуванні); □ компетентності, що належать до діяльності людини (пізнавальної діяльності, предметно-діяльнісної, інформаційно-технологічної) [5, с. 23-25]. Із наведених десяти ключових компетентностей, п'ять, на думку автора, відносяться до власно-соціальних, а саме – здоров'язбереження, громадянськості, соціальної взаємодії, спілкування, інформаційно-технологічні [5, с. 29]. Отже, науковець під ключовими розуміє узагальнені основні компетентності, що забезпечують нормативну життєдіяльність людини у соціумі, тому більшість з них є власно-соціальними.

Г. Селевко визначає дещо інший склад ключових компетентностей з посиланням на документи ЮНЕСКО, а саме: математичну компетентність, комунікативну, інформаційну, автономізовану, соціальну, продуктивну, моральну [6, с. 139-140]. У переліку Г. Селевко також більшість компетентностей належать до розряду соціальних. Г. Селевко класифікує компетентності за видами діяльності, за галузями науки, за складовими психологічної сфери, за сферами суспільного життя, виробництва, за здібностями, за ступенями соціальної зрілості і статусу [6].

Цікавою, на нашу думку, є класифікація ключових компетентностей А. Хуторського: ціннісно-змістова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, особистісна [7, с. 9-10]. Класифікація А. Хуторського хоча і дещо повторює класифікацію І. Зимньої, але має і певні відмінності в градації складових.

А. Лосєв порівнює класифікації ключових компетентностей І. Зимньої і А. Хуторського та доводить, що класифікація А. Хуторського є більш багатогранною і прийнятною, охоплює практично всі аспекти і види діяльності людини, його соціальні ролі, коли компетентнісний підхід розглядається як метод контролю і перевірки підготовленості людини до трудової діяльності та суспільного життя. У рамках компетентнісного підходу, в якому реалізується процес навчання, класифікація І. Зимньої, на думку А. Лосєва, є найбільш доречна, тому що збудована у відповідності до психологічного і фізіологічного розвитку особистості [8, с. 108-109].

Отже, можна зробити висновок, що не зважаючи на постійну зацікавленість міжнародної педагогічної громадськості до проблеми виокремлення ключових компетентностей, дотепер не існує їх єдиного узгодженого і прийнятого кожною країною переліку. Цю особливість А. Хуторський пояснює тією обставиною, що такий перелік багато в чому визначається узгодженою позицією соціуму в певній країні або регіоні, який не завжди вдається досягти [7]. Підтримуємо думку науковця, що пропонує перелік ключових компетентностей деталізувати з урахуванням вікових особливостей особистості, навчальних предметів та освітніх галузей. Доречним вважаємо і твердження О. Даньшиної щодо закріплення і формування певних видів ключових компетентностей, перелік яких повинен розширюватися в результаті дорослості особистості й її переходу на більш високий рівень освіти і розвитку з урахуванням майбутньої професійної діяльності [9, с. 26].

Отже, дослідники вказують на принципову важливість розвитку, насамперед, *соціальних* (здатність приймати самостійні рішення, розв'язувати конфліктні ситуації, спілкуватися рідною та іноземною мовами, обробляти та використовувати інформацію з різних джерел тощо) і *особистісних* (готовність вчитися впродовж усього життя, здатність до продуктивної творчої діяльності, усвідомлення власних здібностей, вміння адекватно оцінювати себе та інших, здатність до саморозвитку і самовдосконалення) компетентностей як ключових.

Розглянемо можливості розвитку зазначених ключових компетентностей у процесі вивчення педагогічних дисциплін. Усі педагогічні дисципліни, що викладаються у вищій школі, входять до системи педагогічних наук. Тому важливим є наступність, узагальнення та інтеграція знань, отриманих при вивченні педагогічних курсів. У процесі професійної підготовки майбутніх учителів інтеграція здійснюється шляхом злиття в одному інтегрованому курсі елементів різних навчальних предметів для розкриття конкретних навчальних тем. Інтеграція педагогічних дисциплін сприяє формуванню в студентів системних знань, що характеризуються високим рівнем узагальненості, дієвості й практичності. Істотним моментом міжпредметної інтеграції педагогічних дисциплін є виявлення загальних для педагогічних дисциплін провідних ідей, що надають можливість розвивати професійні уміння, навички, досвід. Наприклад, на основі знань з історії педагогіки легко побудувати проблемну лекцію зі загальних основ педагогіки; узагальнення теоретичних питань з «Теорії виховання» слугують основою вивчення методики виховної роботи в школі, вивчення курсу «Новітні педагогічні технології» логічно поєднується з технологіями навчання за фахом тощо.

Вмінню узагальнювати педагогічний матеріал, робити конструктивні висновки, а отже, розвивати ключові компетентності студентів, сприяють розв'язання комплексних проблемних ситуацій. Розробка цих ситуацій передбачає кропітку роботу групи викладачів кафедри, що читають споріднені педагогічні дисципліни, і можуть запропонувати студентам вирішення взаємопов'язаних проблем. Наприклад, наступні

комплексні завдання актуалізують знання студентів з історії педагогіки та загальної педагогіки:

1. В. Сухомлинський закликав батьків пам'ятати про те, що «маленька зернина, посіяна в людські душі у роки раннього дитинства, стає в зрілі роки могутнім деревом. Усе залежить від того, яку зернину посіяно і в який ґрунт». Обґрунтуйте висловлювання В. Сухомлинського з погляду впливу факторів розвитку на особистість.

2. Який принцип навчання Я. Коменський назвав «золотим правилом дидактики»? Вкажіть особливості застосування цього принципу в сучасній школі за фахом вашої майбутньої професійної діяльності.

Комплексність цих проблемних ситуацій сприяє не лише повторенню вивченого матеріалу, але й розвитку зацікавленості студентів у пошуку кінцевого результату.

Нові можливості міждисциплінарної інтеграції, на нашу думку, створюються в магістратурі, бо узагальнюються знання студентів, отримані під час вивчення різних дисциплін на попередніх курсах, встановлюються різні причинно-наслідкові педагогічні зв'язки. З метою розвитку ключових компетентностей магістрантів у процесі вивчення курсу «Педагогіка вищої школи» можна запропонувати їм такі проблемні завдання інтегрованого характеру:

1. Порівняйте існуючі системи оцінювання навчальної діяльності учнів і студентів (4-бальна, 12-бальна, 100-бальна). Доведіть, яка з цих систем найоптимальніша для сучасної середньої школи та ВНЗ.

2. Чим відрізняється використання методів навчання в середній і у вищій школі? Обґрунтуйте власну точку зору.

3. У чому ви бачаєте взаємозв'язок і відмінні особливості між вихованням, самовихованням і перевихованням учнів і студентів?

4. Де, на вашу думку, є резерви часу вчителя при організації навчально-виховного процесу? Що залежить від керівництва школи, а що від самого вчителя? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Висловіть своє ставлення до ідеї зменшення кількості аудиторних занять і збільшення часу, що відводиться на самостійну пізнавальну діяльність студента.

6. Як ви розумієте терміни «викладання» і «учіння»? Що, на вашу думку, головне у навчанні – «викладання» чи «учіння»?

Отже, викладач шляхом створення проблемної ситуації на підґрунті постановки запитань і проблемних завдань спонукає студентів до самостійної творчої роботи, що сприяє розвитку в майбутніх учителів ключових компетентностей.

Враховуючи необхідність стимулювання пізнавальної активності студентів у процесі професійної підготовки, доречним є використання різних ігрових технологій. Сьогодні у психолого-педагогічній літературі існує безліч варіантів ігрових вправ для навчання студентів, однак їх застосування передбачає ґрунтовну роботу щодо чіткого алгоритму виконання, розподілу ролей, професійного спрямування. Усі ігрові технології передбачають інтерактивну взаємодію її учасників і потребують ігрового проектування. Деякі автори пропонують використовувати термін «ігрові інтерактивні технології» (Н. Мачинська). Вважаємо, що саме цей різновид педагогічних технологій «можна розглядати як інструмент для трансляції і засвоєння попереднього до професійної діяльності досвіду; аналізу моделей реальності (на зразках професійних дій представниками різних рольових та особистісних позицій); адаптації до майбутньої професійної діяльності [10, с. 19]».

У процесі викладання педагогічних дисциплін у нагоді стають ділові і рольові ігри, де основний акцент відводиться спілкуванню, формуванню вмінь та навичок, професійно значущих якостей особистості майбутнього професіонала. Серед ділових ігор, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю вчителя, особливого значення набувають імітаційні ігри, що передбачають виконання дій учнів і вчителя, батьків і класного керівника, директора і його заступників тощо. У досвіді нашої роботи широко

використовуються такі імітаційні ігри як «Проведення фрагменту уроку за фахом», «Батьківські збори», «Педагогічна рада», «Робота методичного об'єднання вчителів», «Авторська школа» тощо. У цих іграх відпрацьовується тактика поведінки, дій, виконання функцій і обов'язків різних учасників педагогічного процесу.

Рольові ігри також сприяють розвитку ключових компетентностей майбутніх учителів, саморозвитку їх особистості. Значний розвивальний потенціал мають ролі «ерудита», «критика», «виконавця», «експерта», «координатора» тощо. У нагоді стають відомі інтерактивні технології «Класичні дебати», «Спільна угода», «Інподром», «Сходінка до мрії», «Обмін проблемами», «Рефлексивний полілог», «Аукціон педагогічних проєктів» тощо. Навчання за допомогою інтерактивних ігор підвищує ефективність навчального процесу, сприяє соціалізації студентів та їх професійному розвитку й самопізнанню.

Висновки. Отже, ключові компетентності – це змінний, багатофункціональний набір знань, умінь і здатностей, що потрібні всім фахівцям у дорослому віці для особистісної самореалізації й саморозвитку, соціальної інтеграції та кар'єрного зростання. Основними ознаками ключових компетентностей є поліфункціональність, надпредметність і міждисциплінарність, багатовимірність, широка сфера розвитку особистості. Процес відбору ключових компетентностей у європейських країнах можна умовно поділити на три групи: соціальні, мотиваційні та функціональні компетентності, однак дотепер ще не існує єдиної узгодженої їх класифікації. Принципово важливим є розвиток ключових компетентностей у процесі викладання педагогічних дисциплін шляхом наступності, узагальнення та інтеграції педагогічних знань, розв'язання комплексних проблемних ситуацій, використання ігрових інтерактивних технологій навчання.

Список використаної літератури

1. Голубева М. О. Визначення ключових компетентностей майбутніх учителів: європейський досвід / М. О. Голубева, І. В. П'янківська // Наукові записки НаУКМА. – 2008. – Т. 84 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 10–15.
2. Санченко Є. М. Поняття ключових компетенцій у змісті освіти зарубіжних країн: постановка проблеми / Є. М. Санченко / [Науковий вісник Донбасу](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_3_7). – 2010. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_3_7
3. Tuning Educational Structures in Europe. Universities' Contribution to Bologna Process. An Introduction. Translation from English into Russia. – Moscow, Publishing house Logos, 2007. – 130 pp.
4. Key Competences for Lifelong Learning. European Reference Framework. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007 – 12 pp.
5. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И. А. Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
6. Селевко Г. Г. Компетентности и их классификация / Г. Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 136–144.
7. Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. / под ред. А. В. Хуторского. – [Электронный ресурс]. Версия 1.0. – М.: Центр дистанционного образования «Эйдос», 2008.
8. Лосев А. С. Классификация ключевых компетенций в процес се обучения / А. С. Лосев // Актуальные вопросы современной науки. – 2014. – № 2. – С. 106–109.
9. Даньшина Е. В. Подходы к классификации ключевых компетенций / Е. В. Даньшина // «Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения»: сб. науч. ст. по материалам IX международ. науч.-практич. конф. – Ч.3. – Новосибирск, 2010. – С. 22 – 26.
10. Мачинська Н. І. Впровадження ігрових технологій навчання у практику підготовки майбутніх магістрів / Н. І. Мачинська // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. (Сер. : Педагогіка). – 2011. – Вип. 146. – Т. 158. – С. 18– 22.

Shapran O. I. - Doctor of Pedagogy, Professor, Head of department of pedagogy, SHEE «Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after HrihoriySkovoroda», Ukraine.
DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES

Abstract

Introduction. The necessity of the formation of competence of teachers in the process of training at higher education institutions.

Purpose is to identify ways of developing key competencies of future teachers in the process of teaching disciplines.

Results. The essence and main features of key competencies personality are determined. We considered the variety of key competencies in current European programs: DeSeCo, TUNING. «Key competencies for lifelong learning. European information system». We analyzed the classification of key competencies of famous scientists (I. Zymnia, H. Selevko, A. Khutorskii). The conclusion about the absence of a single coherent classification of key competencies is made. Importance of social and personal competencies of experts as a kind of key is proved.

Originality. The possibilities of development of key competence in the process of teaching their subjects through interdisciplinary integration are considered. The necessity to identify common educational courses of the leading ideas that provide the opportunity to develop professional skills, abilities, experience is proved. We proposed the complex of problematic tasks that actualize students' knowledge of the history of pedagogy and general pedagogy.

We discovered new possibilities of interdisciplinary integration of in a magistracy, which summarizes students' knowledge obtained during the study of various subjects in previous courses, establish different causal educational ties. We proposed the using of the problematic tasks of integrated nature in the process of studying the course «Pedagogy of high school».

Conclusion. There have been proved the necessity of stimulating of cognitive activity of students in the process of training through the use of various interactive gaming technologies. We defined the developing the potential of role playing games, where students act starring "scholars", "critical", "artist", "experts", "coordinators" and so on. We proposed the business simulation games in teaching of pedagogical disciplines, for the enforcement of actions of students and teachers, parents and class teacher, the director and his deputies and others. It was determined that the integration of educational disciplines and application of innovative learning technologies contribute to forming a system of knowledge of students a high level of generality, effectiveness and practicality of their key competencies.

Keywords: key competence, competence approach, integrating of pedagogical disciplines, integrated course, interdisciplinary integration, integrated nature of problematic task, playing interactive technologies, role and business games.

References

1. Holubieva, M. O., & Piankovska, I. V. (2008). Identification of key competencies of future teachers: the European experience. *Naukovi zapysky NaUKMA: Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota. (Scientific notes NaUKMA: pedagogical, psychological science and social work)*, 84, 10–15 (in Ukr.).
2. Sanchenko, Ie. M. (2010). The concept of core competency in the content of education abroad: problem. *Naukovyi visnyk Donbasu (Scientific Bulletin of Donbas)*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_3_7
3. *Tuning Educational Structures in Europe. Universities' Contribution to Bologna Process. An Introduction.* (2007). Translation from English into Russian. Moscow: Publishing house Logos. (in Russ.).
4. *Key Competences for Lifelong Learning. Reference Framework.* (2007). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities (in Engl.).
5. Zymniaia, Y.A. (2004). *Key competence as effectively-targeted basis of competence approach in education. Author's version.* Moscow: Research Center of training quality problems (in Rus.).
6. Selevko, H. H. (2004). Competence and their classification. *Narodnoe obrazovanye (Education)*, 4, 136–144 (in Rus.).
7. Khutorskoy, A. V. (2008). *Competence in education: design experience.* Moscow: Distance Education Center "Eidos" (in Rus.).
8. Losev, A. S. (2014) Classification of key competences in the learning process. *Aktualnye voprosy sovremennoi nauky (Actual problems of modern science)*, 2, 106–109 (in. Rus.).
9. Danshyna, E. V. (2010). Approaches to classification of key competencies. *«Psihologiya i pedagogika: metodika i problemyi prakticheskogo primeneniya» ("Psychology and Pedagogy: methodology and problems of practical application")*, 3, 22 – 26 (in Rus.).
10. Machynska, N. I. (2011). The introduction of gaming technology in teaching practice training of future masters. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia. SerIya: Pedagogika (Proceedings Petro Mohyla Black Sea State University of «Kyiv-Mohyla Academy" series: Pedagogy)*, 146, T. 158, 18– 22 (in Ukr.).

Стаття надійшла до редакції 14.02.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.